

XAVIER ALBERCH I FUGUERAS (1964-2019)

JOSEP BUCH

El 18 de març de 2019 en Xavier Alberch i Fugueras (1964-2019) inicià el seu gran viatge als Elisis. Aquell mateix dia una col·lega italiana, amb qui havíem compartit alguns projectes, recordava, malgrat els llargs anys transcorreguts des de la seva darrera trobada, un Xavier somrient, un xic irònic i amb una mirada molt viva. Vaig pensar que aquella persona havia copsat perfectament la seva manera de ser, especialment la que s'entreveia a través d'aquell posat irònic però honest i una profunda mirada capaç de discernir la realitat que l'envoltava amb una enorme lucidesa. Potser per això, en Xavier ocupà càrrecs rellevants en l'àmbit de la gestió pública, malgrat no ser aquest el seu punt de partida. Pocs anys després de començar a treballar a l'Ajuntament de Salt en la preparació del que més tard va esdevenir el Museu de l'Aigua, va ser nomenat cap de l'àrea de Cultura i més tard de la de Serveis Personals. Més recentment, va treballar a Xaloc (Diputació de Girona), primer com a director del servei d'assistència i formació i després com a gerent, càrrec que va exercir fins al 2017. D'aquestes tasques, ben volguts lectors, poc us en puc parlar. Només sé el que ell m'explicava durant els dinars que fèiem de tant en tant i que servien per posar-nos al dia de les nostres respectives vides. En tot cas, sí que us puc ben assegurar que va realitzar aquells treballs amb un gran sentit de la responsabilitat i de voluntat de servei a les persones. No obstant, no us vull parlar d'aquest vessant de la seva vida sinó d'un altre, el de l'arqueologia, que va començar a mitjan anys 80. Malgrat que no s'hi va dedicar professionalment, no va deixar mai de banda aquesta disciplina. Fou sempre un arqueòleg. Com diguem ara, ho portava a l'ADN. En aquella època, als anys 80, estudiava al Col·legi Universitari de Girona i va començar a excavar al poblat ibèric de Puig Castellet, sota la direcció d'Enriqueta Pons, i, de la mà del professor Nolla, a Empúries, on vàrem coincidir durant diversos anys. Allà forjàrem una sòlida amistat que va perdurar al llarg

dels temps. Van ser moltes les hores que compartírem netejant, marcant i ajudant a classificar material a la Marta Santos i l'Assumpta Roura i ajudant en Joaquim Tremoleda i en Pere Castanyer a dibuixar plantes i seccions de les excavacions que en aquell moment es realitzaven a la zona dels temples de la Neàpolis emporitana. De fet, convíviem tot el dia també amb en Jordi Tura, d'Arbúcies, amb qui compartíem habitació a l'oficialment coneguda com a casa del guarda i, oficiosament, molt abans de la nostra arribada, com a casa del tigre. Aquelles excavacions les va completar amb d'altres, com les de Vilauba, a Camós, dirigides per l'Assumpta Roura, en Pere Castanyer i en Joaquim Tremoleda, a Torre Gironella o Caserna d'Alemanys, a Girona, sota la direcció de Josep Maria Nolla o les que, aleshores, dirigia en Josep Casas, concretament a la vil·la romana dels Tolegassos, a Viladamat, o a les sitges dels Bordegassos, a Vilopriu. En Xavier va recordar sempre la grata i profitosa experiència que van suposar aquelles intervencions en la seva formació. Aquella etapa la va tancar el 1987 quan es llicencià en Filosofia i Lletres per la Universitat Autònoma de Barcelona. Dos anys després publicàvem a la revista *Cypsela* un article sobre la vil·la romana de Vilablareix. Un temps abans havíem visitat la torre sepulcral romana de la Torratxa. Passejant per un camp a prop d'aquest monument funerari, en Xavier s'ajupí per recollir un objecte, que va resultar ser un fragment d'àmfora romana. Darrere aquell en varen seguir d'altres que vàrem portar a en Josep Maria Nolla per tal que ens ajudés a confirmar la cronologia i l'abast de la troballa. El mestre ens animà a escriure'n un article, atès que suposava la primera ubicació de la vil·la. Per a en Xavier aquesta fou una publicació especial. Era la primera de les moltes que vindrien. Després de passar un any entre Cadis i Roses va reprendre el fil de l'arqueologia. Va tornar a Empúries, on passà part de l'hivern dibuixant material arqueològic, va col·laborar amb en Josep Maria Llorens en l'excavació d'una sitja a Vilamacolum i començà a treballar en un lloc que mai més abandonaria: Salt. És tanta la vinculació d'en Xavier amb Salt que moltes persones es pensen que hi havia nascut. No és així. Era del barri de Sant Narcís de Girona. Però tornem a Salt. Des de feia uns anys, el seu ajuntament havia iniciat un projecte que havia de conduir a la constitució d'un museu que s'havia d'ubicar en un edifici històric, el mas Llorens. Assabentats que s'hi havia de fer obres, vàrem proposar a l'aleshores alcalde Salvador Sunyer la realització prèvia d'excavacions arqueològiques, com finalment així va ser. Fou una excavació molt modesta i breu en el temps però molt significativa, ja que aquella fou la seva primera direcció d'excavació. La primera fase d'intervencions arqueològiques del mas Llorens fou seguida d'una altra i

després per un estudi d'arqueologia vertical del mas Sitjar i altres masos fortificats del pla de Salt que desembocaren en la redacció d'un treball que fou premiat i finalment publicat l'any 1991 per l'Ajuntament de Salt. Ja com a treballador d'aquest consistori efectuà el seguiment arqueològic de les obres a la torre de Sant Dionís, a la plaça de les Llúdrigues, a l'església parroquial i de les noves fases de la construcció del que havia de ser el museu de Salt. Precisament aquí, l'any 1991, va excavar un dipòsit de deixalles en el qual es localitzà un dels conjunts més importants de ceràmica dels segles XVI i XVII trobats mai a Catalunya. Precisament, des de finals de 2017, amb en Xavier, en Jordi Sagrera i en Marc Prat, arqueòlegs de la Universitat de Girona, estàvem preparant una monografia sobre aquest dipòsit i el mas Llorens que s'havia d'editar el 2019. D'en Xavier Alberch és poc conegut que durant un curs impartí l'assignatura d'Història de l'art antic al Col·legi Universitari de Girona, tasca que va complir amb molta il·lusió. L'any 1992 també entrà a formar part de la junta de l'Institut d'Estudis Gironins com a vocal, càrrec que ocupà fins al 2009, quan per motius personals en plegà. A inicis dels 90 va guanyar un concurs per ocupar la plaça de director del museu de Salt. S'hi va dedicar amb intensitat i s'integrà ràpidament a la vida cultural del municipi. En aquella època va cosir amistats i coneixences amb qui compartia la il·lusió de desenvolupar un projecte cultural sòlid i consistent per a la vila de Salt. El museu esdevingué una realitat l'any 1996 amb la inauguració de l'exposició permanent. A més del museu, tingué un paper rellevant en la consolidació del teatre municipal i en la recuperació de la fàbrica Coma i Cros com a factoria cultural, per citar dos exemples significatius dels molts en els quals en Xavier participà. Malgrat que les tasques derivades dels seus càrrecs a Salt eren intenses i li requerien un gran esforç i dedicació, va procurar mantenir una relació continuada amb el grup de recerca d'arqueologia de la Universitat de Girona, ja sigui publicant treballs ja sigui fent classes de màster, excavacions (Gualta, 1996) o participant en projectes internacionals dels quals, de fet, en Xavier en fou l'impulsor. Ben segur que sense ell aquells projectes no s'haurien realitzat mai. D'aquella etapa i de les trobades a Siena o a Tolosa, acompanyats d'en Josep Maria Nolla, en Marc Sureda o la Rosa Sureda, en conservàvem un bon grapat de records i anècdotes que sovint amaniem les nostres converses.

He deixat gairebé per al final les partides de botifarra. Hom podria pensar que no és el lloc ni el moment d'escriure sobre un joc de cartes i una part de la seva vida privada. Disculpeu-me si és així, però em sembla que aquelles partides són indestruïbles d'en Xavier arqueòleg. Tal com us

he esmentat al principi d'aquest escrit, a Empúries ens vàrem trobar una colla de joves que compartíem aficions i anhels, maneres de ser. I allà en els moments de lleure vàrem començar a jugar partides de botifarra que acabaren desembocant en una mena de competició, la lliga, en dèiem. La darrera va ser a l'edifici del Sindicat, a Lladó, a finals de setembre de l'any 2018. Una vegada a l'any, dues potser, més al principi, havíem fet la partida a Albons, Viladamat, Empúries, Sant Pere de Rodes, Salt, Girona i, sobretot, a Lladó. Sempre els mateixos contrincants. Per un costat, en Pere i en Quim; per l'altre, en Xavier i jo. Les partides duraven hores i anaven seguides d'un bon sopar, del menjar del qual, ell, més aviat poc ganut, no acabava de gaudir-ne. Després ens encarregàvem tots plegats de magnificar davant de propis i estranys les jugades, les sortides de cavall... Aquelles partides eren conegudes per tot el nostre entorn. Però més enllà de les cartes, el que era important era la trobada, era l'amistat que esdevingué un cosit d'acer entre en Xavier, nosaltres i l'arqueologia. I ara sí, per finalitzar, que em disculpi el lector si m'hi dirigeixo directament. Enyoradíssim amic, mai enterrarem l'àncora rovellada del *Titanic*.

Girona, maig de 2019